

OPONENTSKÝ POSUDOK

habilitačnej práce PaedDr. Moniky Máčajovej, PhD. na tému: Diagnostika fonologického a fonematického uvedomovania v predškolskom veku

Predškolský vek je rozhodujúcim obdobím pre rozvoj jazykového potenciálu dieťaťa. Jednou z kľúčových tém v predprimárnom vzdelávaní v súvislosti s optimalizáciou rozvíjania gramotnosti, ako to dokazujú mnohé empirické výskumy i samotná pedagogická prax, je problematika fonematického uvedomovania. Úroveň schopností dieťaťa vedome narábať so segmentami slov, vedomá mentálna manipulácia so zvukovou štruktúrou slova, jeho analýza a syntéza, je významným prediktorom kvality neskorších čitateľských i pisateľských zručností žiaka.

Habilitantka si zvolila náročný a dôležitý cieľ a síce vytvorí diagnostický nástroj na testovanie úrovne fonologického a fonematického uvedomovania u detí vo veku od 4 do 7 roku života a na základe dosiahnutých výsledkov z verifikácie navrhnutého testu stanoví normy na diagnostikovanie jednotlivých rečových schopností. Téma práce je veľmi aktuálna, nakoľko ako konštatuje aj samotná autorka, na Slovensku absentuje takýto diagnostický nástroj, ktorý by mohli využívať aj učiteľky v materských školách alebo v začiatočnom vyučovaní.

V prvej kapitole teoretickej časti práce vymedzuje autorka kľúčové a súvstažné pojmy, pričom využíva relevantné naše i zahraničné zdroje. V podkapitole 1.2 prináša pohľady na tradičné prístupy k výučbe začiatočného čítania, ktoré komparuje s novodobými modelmi (napr. model sprostredkovaného prístupu k lexikónu, kooperatívny model). Autorka prejavila svoju odbornosť a kompetentnosť pri spracovaní danej problematiky, čo dokazuje okrem iného i vlastnými stanoviskami a sústredením sa na podstatné skutočnosti. V súvislosti s cieľmi práce venuje náležitú pozornosť objasneniu fonologických a fonetických schopností detí vo vzťahu k výučbe čítania a písania. V tejto časti práce by sa žiadalo venovať viacej pozornosti spracovaniu problematiky z pohľadu dieťaťa predškolského veku. Aké priority považuje autorka za relevantné v predškolskom veku v súvislosti s jazykovou prípravou detí? Na s. 47 uvádza ciele, ktoré odporúča plniť

v predškolskom veku. Sú všetky ciele reálne z ontogenetického hľadiska?
Rešpektujú zásady prirodzeného vývinu detí?

Podkapitola 1.4 je zameraná na objasnenie fonologických zručností detí vo vzťahu k obsahu predprimárnej a primárnej edukácie. Ako by autorka zhodnotila súčasné kurikulum v predprimárnom vzdelávaní z hľadiska novodobých trendov v jazykovej oblasti a aké je jej stanovisko k jazykovej oblasti v inovovanom pripravovanom kurikule pre predprimárne vzdelávanie?

Druhá kapitola je venovaná problematike diagnostiky fonologického a fonemického uvedomovania detí. Autorka sa v krátkosti venuje diagnostickým testom. Bolo by vhodné uviesť, aké testy sú u nás k dispozícii na zisťovanie úrovne rečových schopností detí predškolského veku. Aké výskumy autorka pozná v oblasti pripravenosti detí predškolského veku na zvládnutie procesov písania a čítania? V podkapitole 2.2 charakterizuje navrhnutý test fonologického a fonetického uvedomovania. Kritériá, podľa ktorých sa habilitantka riadila pri výbere testovaných oblastí a jednotlivých položiek vo vzťahu k danej problematike a vo vzťahu k deťom predškolského veku nie sú celkom jasné.

Tretia kapitola má empirický charakter. Habilitantka na výskumnej vzorke 866 respondentov zisťovala úroveň jednotlivých schopností fonologického a fonemického uvedomovania u detí od 4 do 7 rokov. Následne si postavila cieľ, stanoviť normy pre ich diagnostiku. Výsledky výskumu sú spracované detailne na s. 82 až s. 197. Autorka použila na ich spracovanie popisnú štatistiku. Výsledky sú precízne uvedené v tabuľkách a interpretované aj kvalitatívne. Ako bola v teste ošetrovaná validita a reliabilita testovaných úloh? Aké sú normy pre jednotlivé vekové kategórie? Ako sa učiteľka môže zorientovať v jednotlivých úrovniach testovaných schopností detí a ako môže odhaliť potenciál dieťaťa, prípadne signály o možných ťažkostiach pri získavaní čitateľských i pisateľských zručností? Aj keď autorka v práci uvádza, že sa jej nepodarilo celkom splniť stanovené zámery, zaujímalo by nás jej stanovisko, ako chce ďalej naložiť so získanými údajmi? Tak rozsiahla výskumná vzorka a toľko kvantitatívnych výsledkov je dobrým východiskom pre ich ďalšie spracovanie, čo by v konečnom dôsledku viedlo k zhotoveniu veľmi zaujímavého štandardizovaného testu.

V závere konštatujem, že habilitantka PaedDr. Monika Máčajová, PhD. preukázala, že sa orientuje v danej problematike a prezentovaná habilitačná práca aj napriek istým nedostatkom priniesla nové poznatky, ktoré obohatia teoretickú oblasť skúmanej problematiky ako aj pedagogickú prax.

Záver : Predložená práca spĺňa všetky kritériá pre tento druh prác a preto po jej úspešnej obhajobe **odporúčam** udeliť PaedDr. Monike Máčajovej PhD. akademickú hodnosť docent v odbore 1.1.4 Pedagogika.

Nitra 4. februára 2014

Doc. PaedDr. Tatiana Slezáková, PhD.

?